नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६१) काठमाडौं, जेठ २ गते २०६८ साल (संख्या ५

भाग ३

सर्वोच्च अदालतको

सूचना १

सर्वोच्च अदालत (बाह्रौं संशोधन) नियमावली, २०६८

सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सर्वोच्च अदालतले देहायका नियमहरू बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः** (१) यी नियमहरूको नाम "सर्वोच्च अदालत (बाह्रौं संशोधन) नियमावली, २०६८ रहेको छ।

(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४०ख. मा संशोधन :** सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४०ख. को,-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(१) उपनियम (१) मा रहेका "बन्दीप्रत्यक्षीकरण, परमादेश" भन्ने शब्दहरुको सट्टा "परमादेश, उत्प्रेषण, प्रतिषेध र अधिकारपृच्छा" भन्ने शब्दहरु राखिएका छन् ।

(२) उपनियम (१) पछि देहायको उपनियम (१क) थपिएको छ :-

"(१क) सर्वोच्च अदालत, पुनरावेदन अदालत र जिल्ला अदालतका समानान्तर अधिकारक्षेत्रमा पर्ने बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदन दिंदा वा लिंदा सो विषयमा पुनरावेदन अदालत वा जिल्ला अदालतमा कुनै रिट निवेदन दिएको वा कानूनी कारबाही चलाएको छ वा छैन भन्ने व्यहोरा स्पष्ट खुलाउनु पर्छ ।"

(३) उपनियम (३) मा रहेका "उपनियम (१) वा (२)" भन्ने शब्दहरुको सट्टा "उपनियम (१), (१क) वा (२)" भन्ने शब्दहरु राखिएका छन् ।

सूचना २

पुनरावेदन अदालत (एघारौं संशोधन) नियमावली, २०६८

पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ३१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सर्वोच्च अदालतले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यी नियमहरूको नाम "पुनरावेदन अदालत (एघारौं संशोधन) नियमावली, २०६८" रहेको छ ।

(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ९ मा संशोधन** : पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ (यस पछि "मूल नियमावली भनिएको) को नियम ९ को खण्ड (ग) को सट्टा देहायको खण्ड (ग राखिएको छ :-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"(ग) कारण देखाउने आदेश भई सकेपछि पेश हुने देहायका निवेदनपत्रहरु :-

(१) निषेधाज्ञा सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(२) बन्दीप्रत्यक्षीकरण सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(३) परमादेश सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(४) उत्प्रेषण सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(५) प्रतिषेध सम्बन्धी निवेदनपत्र, र

(६) अधिकारपृच्छा सम्बन्धी निवेदनपत्र ।"

३. **मूल नियमावलीको नियम १० मा संशोधन** : (१) मूल नियमावलीको नियम १० को खण्ड (ख) को सट्टा देहायको खण्ड (ख) राखिएको छ :-

"(ख) निवेदनपत्र दर्ता भई प्रत्यर्थीबाट लिखित जवाफ मगाउने आदेश भई नसकेका देहायका निवेदनहरु :-

(१) निषेधाज्ञा सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(२) बन्दीप्रत्यक्षीकरण सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(३) परमादेश सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(४) उत्प्रेषण सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(५) प्रतिषेध सम्बन्धी निवेदनपत्र, र

(६) अधिकारपृच्छा सम्बन्धी निवेदनपत्र ।"

४. **मूल नियमावलीको नियम २३क. मा संशोधन** : (१) मूल नियमावलीको नियम २३क. को,-

(१) उपनियम (१) मा रहेको "परमादेश" भन्ने शब्दको सट्टा "परमादेश, उत्प्रेषण, प्रतिषेध र अधिकारपृच्छा" भन्ने शब्दहरु राखिएका छन् ।

(२) उपनियम (१) पछि देहायको उपनियम (१क) थपिएको छ :-

"(१क) पुनरावेदन अदालत र जिल्ला अदालतका समानान्तर अधिकारक्षेत्रमा पर्ने बन्दीप्रत्यक्षीकरण र निषेधज्ञाको निवेदन दिंदा वा लिंदा सो विषयमा जिल्ला अदालतमा कुनै निवेदन दिएको वा कानूनी कारबाही चलाएका छ, छैन भन्ने व्यहोरा स्पष्ट खुलाउनु पर्छ ।"

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(३) उपनियम (२) मा रहेका "उपनियम (१)" भन्ने शब्दहरुको सट्टा "उपनियम (१) वा (१क)" भन्ने शब्दहरु राखिएका छन् ।

(४) उपनियम (३) मा रहेका "उपनियम (१) वा (२)" भन्ने शब्दहरुको सट्टा "उपनियम (१), (१क) वा (२)" भन्ने शब्दहरु राखिएका छन् ।

५. **मूल नियमावलीको नियम २६ मा संशोधन :** मूल नियमावलीको नियम २६ को उपनियम (२) मा रहेका "निषेधाज्ञा वा परमादेशको" भन्ने शब्दहरुको सट्टा "निषेधाज्ञा, परमादेश, उत्प्रेषण, प्रतिषेध वा अधिकारपृच्छाको" भन्ने शब्दहरु राखिएका छन् ।

६. **मूल नियमावलीको नियम ३३ मा संशोधन :** मूल नियमावलीको नियम ३३ को,-

(१) शीर्षकको सट्टा देहायको शीर्षक राखिएको छ :-

"निवेदनपत्रमा खुलाउनु पर्ने कुराहरु"

(२) उपनियम (१) मा रहेका "निषेधाज्ञा वा परमादेशको" भन्ने शब्दहरुको सट्टा "निषेधाज्ञा, परमादेश, उत्प्रेषण, प्रतिषेध वा अधिकारपृच्छाको" भन्ने शब्दहरु राखिएका छन् ।

(३) उपनियम (१) को खण्ड (ग) को सट्टा देहायको खण्ड (ग) राखिएको छ :-

"(ग) परमादेश, उत्प्रेषण, प्रतिषेध, अधिकारपृच्छा जारी किन हुनु पर्ने हो सो सम्बन्धी कुरा"

७. **मूल नियमावलीको नियम ५१ मा संशोधन :** मूल नियमावलीको नियम ५१ को उपनियम (३) को खण्ड (घ) मा रहेका "निषेधाज्ञा वा परमादेशको" भन्ने शब्दहरुको सट्टा " निषेधाज्ञा, परमादेश, उत्प्रेषण, प्रतिषेध वा अधिकारपृच्छाको" भन्ने शब्दहरु राखिएका छन् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

८ **मूल नियमावलीको नियम ५२ मा संशोधन :** मूल नियमावलीको नियम ५२ को उपनियम (३) को खण्ड (ग) पछि देहायका खण्ड (ग१), (ग२) र (ग३) थपिएका छन्:-

"(ग१) उत्प्रेषण सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(ग२) प्रतिषेध सम्बन्धी निवेदनपत्र,

(ग३) अधिकारपृच्छा सम्बन्धी निवेदनपत्र,"

९. **मूल नियमावलीको नियम ९६ मा संशोधन :** मूल नियमावलीको नियम ९६ को खण्ड (ज१) पछि देहायको खण्ड (ज२) थपिएकोछ:-

"(ज२) जिल्ला अदालतको लगत फछ्यौट समितिबाट भएको लगत कट्टाको काम कानून बमोजिम भएको छ वा छैन ?"

१०. **मूल नियमावलीको नियम ११३ मा संशोधन :** मूल नियमावलीको नियम ११३ को खण्ड (ख) पछि देहायको खण्ड (ख१) थपिएकोछ:-

"(ख१) रिट निवेदन शाखा,"

सूचना ३

जिल्ला अदालत (नवौं संशोधन) नियमावली, २०६८

जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकाले,

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ३१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सर्वोच्च अदालतले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यी नियमहरूको नाम "जिल्ला अदालत (नवौं संशोधन) नियमावली, २०६८" रहेको छ ।

(२) यो नियमावली तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ६ मा संशोधन:** जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ (यस पछि "मूल नियमावली"

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

भनिएको), को नियम ६ को उपनियम (१) को खण्ड (ग) पछि देहायको खण्ड (ग१) थपिएकोछः-

"(ग१) रिट निवेदन शाखा,"

३. **मूल नियमावलीमा परिच्छेद- ४क. थप :** मूल नियमावलीको परिच्छेद- ४ पछि देहायको परिच्छेद- ४क. थपिएको छ :-

"परिच्छेद-४क.

रिट निवेदनपत्र सम्बन्धी विशेष व्यवस्था

१८क. बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनपत्रः (१) बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनपत्रमा देहायका कुराहरू स्पष्ट रूपले खुलाएको हुनुपर्छ :-

(क) बन्दीलाई कसले वा कहिले देखि र कुन परिवन्दबाट बन्दी बनाएको हो ?

(ख) बन्दीलाई अन्न पानी बन्द गरिएको छ छैन ?

(ग) बन्दी कुन स्थानमा थुनामा रहेको छ ?

(घ) थुनाको सम्बन्धमा पहिले वा अन्य कुनै अदालतमा निवेदन दिएको छ छैन ? भए त्यसको परिणाम के भएको छ ?

(२) उपनियम (१) अन्तर्गतको निवेदनपत्रमा बन्दीको सहीछाप परेको हुनुपर्छ ।

तर बन्दीले सहीछाप गर्न नसक्ने कारण भएमा अन्य कुनै व्यक्तिले निजको हकमा निवेदनपत्र दिन सक्नेछ ।

१८ख. प्रारम्भिक आदेशः (१) नियम १८क बमोजिम परेको निवेदनपत्रबाट बन्दीलाई कानून विपरीत थुनामा राखेको जस्तो देखिन आएमा निवेदनपत्रको सुनुवाई हुने मिति तोकी बन्दीलाई थुनाबाट किन छाड्न नपर्ने हो सो कुरा स्पष्ट गरी लिखित जवाफ र साथमा बन्दीलाई समेत

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

लिई उपस्थित हुनु भनी अदालतले प्रत्यर्थीका नाममा आदेश दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका अवस्थामा अदालतले बन्दीलाई उपस्थित गराउने आदेश दिने छैनः-

(क) बन्दी शारीरिक वा मानसिक रूपले अस्वस्थ्य देखिएमा,

(ख) बन्दी भौगोलिक दृष्टिले टाढा भएमा, वा

(ग) अन्य कुनै कारणबाट अदालतले बन्दीलाई उपस्थित गराउन आवश्यक वा उपयुक्त नसम्झेमा ।

(३) निवेदनपत्रमा प्रत्यर्थी बनाइएका व्यक्ति वा कार्यालयको निवेदनपत्रसँग कुनै सम्बन्ध देखिन नआएमा त्यस्तो व्यक्ति वा कार्यालयका सम्बन्धमा अदालतले कारण देखाउने आदेश जारी नगर्न पनि सक्नेछ ।

(४) निवेदनपत्र वा लिखित जवाफको पेटवोलीबाट अन्य कुनै व्यक्ति वा कार्यालयलाई पनि प्रत्यर्थी बनाउनु पर्ने देखेमा अदालतले त्यस्तो व्यक्ति वा कार्यालयलाई पनि कारण देखाउने आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

१८ग. विशेष आदेश दिन सक्नेः बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनपत्रबाट कारबाही उठेको मुद्दाहरूमा अदालतले अवस्थानुसार अन्तिम आदेश गर्नु अघि देहायका आदेशहरू पनि गर्न सक्नेछः-

(क) विपक्षी बनाएको व्यक्ति, निकाय वा अधिकारीलाई अदालतले तोकेको शर्तमा बन्दीलाई छाडी दिनु भन्ने,

(ख) विपक्षीको हिरासतबाट बन्दीलाई अदालतको हिरासतमा राख्नु भन्ने ।

१८घ. खानतलासीको पूर्जीः (१) बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनपत्रबाट चलेको कारबाहीमा तथ्यको यथार्थता

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

यकीन गर्न अदालतले देहायको अवस्थामा खानतलासीको पूर्जी (सर्च वारेण्ट) जारी गर्न सक्नेछ :-

(क) बन्दी अमानुषिक तवरबाट थुनिएको छ वा निजलाई शारीरिक यातना दिएको छ भन्ने कुरा अदालतले विश्वास गर्नु पर्ने कुनै कारण भएमा,

(ख) अदालतको आदेशलाई छल्ने मनसायले बन्दीलाई अन्यत्र सार्ने सम्भावना भएकाले खानतलासी हुनु आवश्यक छ भनी निवेदकले मनासिव कारण देखाएमा, वा

(ग) यस्तै अन्य कुनै कारणबाट खानतलासीको आदेश जारी हुनु आवश्यक वा उपयुक्त छ भन्ने अदालतलाई लागेमा ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम खानतलासीको आदेश जारी गर्दा अदालतले बन्दी थुनामा रहेको भनिएको वा त्यस्तो आशंका भएको ठाउँहरूको खानतलासी लिई बन्दी पत्ता लगाई उपस्थित गराउन आफ्नो वा नेपाल सरकारको सेवामा रहेको कुनै कर्मचारीको नाममा आदेश जारी गर्न सक्नेछ । त्यस्तो आदेश जारी गर्दा अदालतले आवश्यक वा मनासिव देखेमा त्यस्तो कर्मचारी वा निवेदकलाई प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्ति तथा स्थानीय निकायका पदाधिकारी समेत रहेको खानतलासी टोली गठन गरी सो टोलीलाई खानतलासी गर्ने अधिकार दिन सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम खानतलासीको आदेश प्राप्त गर्ने व्यक्ति वा टोलीले अदालतको निर्देशन बमोजिम थुनामा रहेको व्यक्तिको खोजी गर्नेछ र थुनिएको व्यक्ति फेला परेमा प्रतिवेदन सहित बन्दीलाई अविलम्व अदालत समक्ष उपस्थित गराउनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (२) बमोजिम खानतलासी गर्न आदेश प्राप्त गर्ने कर्मचारीले बन्दीलाई चिन्न सक्दैन

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

भन्ने कुराको अदालतले विश्वास गर्नु पर्ने कारण भएमा अदालतले सो पूर्जीमा तोकिएको अर्को कुनै व्यक्तिलाई सो खानतलासी पूर्जी तामेल गराउने कार्यमा सहयोग गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

१८ङ. साक्षी प्रमाणः बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनपत्रको सम्बन्धमा अदालतले आवश्यकतानुसार प्रमाण बुझ्न सक्नेछ ।

१८च. बन्दीलाई छाड्नेः अदालतले देहायका अवस्थामा बन्दीलाई थुनाबाट छोड्ने आदेश दिन सक्नेछः-

(क) सूचनामा तोकिएको दिन वा पेशीको दिन प्रत्यर्थीले कुनै कारण नदेखाएमा,

(ख) कारण देखाए पनि सो कारण मनासिब नदेखिएमा, वा

(ग) बद्नियतका साथ वा प्रवृत्त धारणा बनाई वा कानून विपरीत थुनामा राखेको देखिएमा ।

१८छ. बन्दीलाई स्थानान्तर गर्न नहुनेः नियम १८ङ. बमोजिमको सूचना तामेल भएपछि बन्दीलाई अदालतको अनुमतिले बाहेक एक स्थानबाट अर्को स्थानमा स्थानान्तर गर्न हुँदैन ।

१८ज. निषेधाज्ञाको निवेदनपत्रः (१) ऐनको दफा ७ को उपदफा (२) अन्तर्गत निषेधाज्ञाका लागि निवेदनपत्र दिँदा नियम १४ मा उल्लिखित कुराहरूका अतिरिक्त देहायका कुराहरू समेत खुलाउनु पर्छः-

(क) अदालतको अधिकारक्षेत्र सम्बन्धी कुरा,

(ख) नागरिक हकमा आघात हुने आशंका भएमा नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ को कुन दफाद्वारा प्रदत्त हकमा कसरी आघात हुने सम्भावना छ सो कुरा,

(ग) निवेदकले मागेको उपचार, र

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(घ) सो उपचार पाउन सक्ने आधारहरू ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको निवेदनपत्रको व्यहोराबाट अदालतको बिचारमा प्रत्यर्थीले गरे विराए जस्तो (प्राइमाफेसी केश) देखिन आएमा तोकिएको तारिखको दिन निवेदनपत्रमा माग गरिए बमोजिमको आदेश जारी हुनु नपर्ने कुनै कारण भए सो कारण देखाउन लिखित जवाफ लिई आफैं वा आफ्नो प्रतिनिधि वा कानून व्यवसायीद्वारा उपस्थित हुनु भनी प्रत्यर्थीको नाममा आदेश जारी गर्नु पर्छ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम प्राप्त हुन आएको लिखित जवाफमा विचार हुँदा अन्य कुनै व्यक्तिलाई बुझ्नु पर्ने देखिएमा अदालतले त्यस्तो व्यक्तिलाई पनि बुझ्न सक्नेछ ।

१८झ. समानान्तर अधिकारक्षेत्रको प्रयोग गरी उपचार माग गरे नगरेको कुरा: (१) बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदन दिँदा वा लिँदा सो विषयमा सर्वोच्च अदालत वा पुनरावेदन अदालतमा कुनै निवेदन दिएको वा कानूनी कारबाही चलाएको छ वा छैन भन्ने व्यहोरा स्पष्ट खुलाउनु पर्छ ।

(२) निषेधाज्ञाको निवेदन दिँदा वा लिँदा सो विषयमा पुनरावेदन अदालतमा कुनै निवेदन दिएको वा कानूनी कारवाही चलाएको छ वा छैन भन्ने व्यहोरा स्पष्ट खुलाउनु पर्छ ।

(३) उपनियम (१) वा (२) बमोजिम खुलाइएको विवरण पछि मुद्दा कारबाही गर्दै जाँदा झुट्टा वा गलत देखिन आएमा त्यस्तो निवेदन खारेज गर्न सकिनेछ ।

१८ञ. अन्तरिम आदेश: (१) नियम १८ज. अन्तर्गत गरेको कुनै निवेदनपत्रका सम्बन्धमा अदालतले उचित र आवश्यक-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

देखेमा निवेदनपत्रको टुंगो नलागेसम्मको अवधिको लागि आवश्यक र उपयुक्त आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

तर,

(१) अदालतले आवश्यक देखेमा खास अवधि तोकी अन्तरिम आदेश जारी गर्न वा सो अन्तरिम आदेशलाई निरन्तरता दिनु पर्ने वा नपर्ने सम्बन्धमा छलफलका लागि अर्को पक्ष झिकाउन सक्नेछ ।

(२) अन्तरिम आदेशको सम्बन्धमा छलफल हुँदा आफ्नो हितमा अन्तरिम आदेश जारी भएका कारणले रिट निवेदनको अन्तिम निर्णय पश्चात् अर्को पक्षलाई क्षति हुने अवस्था देखिएमा प्रचलित कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति व्यहोर्ने लिखित प्रतिवद्धता व्यक्त गरेमा इजलासले शर्त सहितको अन्तरिम आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

(३) एक पक्षीय सुनुवाई गरी अन्तरिम आदेश जारी भएकोमा वा कुनै कारणले अर्को पक्षले आफ्नो कुरा प्रस्तुत गर्न मौका नपाएकोमा त्यस्तो अन्तरिम आदेश रद्द गरी पाउनको लागि सो पक्षले निवेदन दिन सक्नेछ र अदालतले उचित र आवश्यक देखेमा अघि दिएको अन्तरिम आदेश रद्द गर्न वा त्यसमा आवश्यक संशोधन गर्न सक्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(४) कुनै निवेदन अन्तरिम आदेश जारी वा खारेजीका लागि पेश भएको भए तापनि सो विषयमा निर्णय नै हुन उपयुक्त छ भन्ने इजलासलाई लागेमा इजलासले निर्णय गर्न सक्नेछ र अन्तरिम आदेशको लागि पेश गरिएको कारणले मात्र त्यस विषयमा निर्णय गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम जारी गरिएको अन्तरिम आदेश निवेदनपत्रको अन्तिम टुंगो लागेपछि स्वतः रद्द भएको मानिनेछ ।

(३) अन्तरिम आदेश जारी वा रद्द गर्ने सम्बन्धमा छलफलका लागि सूचना दिई कुनै पक्षलाई झिकाइएकोमा तोकिएको दिन कुनै कारणले छलफल हुन नसकी अर्को दिन छलफल हुने भएमा सो प्रयोजनका लागि छलफल सम्पन्न नभएसम्म झिकाइएको पक्षलाई तारेखमा राखिनेछ । छलफल प्रयोजनका लागि पटक-पटक सूचना जारी गरिने छैन ।

(४) पहिले जारी भएको अन्तरिम आदेशलाई निरन्तरता दिने वा नदिने सम्बन्धमा छलफल गराउन अर्को पक्ष झिकाउने गरी आदेश भएकोमा निवेदक पक्षको कारणबाट सो दिन छलफल हुन नसकेमा तत्पश्चात् सो अन्तरिम आदेश निष्क्रिय हुनेछ ।

(५) यस नियम बमोजिम अदालतले अन्तरिम आदेश जारी गर्दा वा अन्तरिम आदेश जारी गर्न अस्वीकार गर्दा त्यसको कारण स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्नु पर्छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१८ट. निवेदनपत्रको नक्कलः निवेदकले निवेदनपत्रको साथमा सबै प्रत्यर्थीको लागि चाहिने निवेदनपत्रको नक्कल र संलग्न लिखतहरूको दुई प्रति नक्कल समेत दाखेल गर्नुपर्छ ।

१८ठ. कम्प्युटर फ्लपी वा सी.डी.पेश गर्नु पर्नेः कम्प्युटर टाइप गरी तयार गरिएको निवेदन, लिखित जवाफ आदि दायर गर्ने पक्षबाट श्रेस्तेदारले सम्बन्धित फ्लपी वा सी.डी. पेश गर्न लगाउन सक्नेछ । यसरी फ्लपी वा सी.डी. पेश गन पर्ने गरी तोकिएमा सो पेश गर्नु सम्बन्धित पक्षको कर्तव्य हुनेछ ।

१८ड. सूचना तामेलीः बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनमा कारण देखाउनको लागि जारी हुने सूचना निवेदनपत्रमा प्रत्यर्थी बनाइएका व्यक्तिहरूलाई बाटाका म्यादबाहेक बढीमा तीन दिनभित्र र निषेधाज्ञाका हकमा बढीमा पन्ध्र दिनभित्र लिखित जवाफ दिन कानून बमोजिम सूचना तामेल गरिनेछ ।

१८ढ. निवेदनपत्र र लिखित जवाफको ढाँचाः अदालतमा दिइने निवेदनपत्र अनुसूची ३क. र लिखित जवाफ अनुसूची ३ख को ढाँचामा हुनुपर्छ ।

१८ण. म्याद तारेख थमाउने सम्बन्धी व्यवस्थाः प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस परिच्छेद अन्तर्गत दिएका निवेदनपत्रबाट कारबाही भएका मुद्दामा मनासिव कारणबाट म्याद तारेख गुज्रेको देखिएमा म्याद र तारेख दुवै गरेर बन्दीप्रत्यक्षीकरणका मुद्दा भए एकपटकमा बढीमा सात दिनसम्मको र निषेधाज्ञा भएमा एक पटकमा बढीमा पन्ध्र दिनसम्मको म्याद तारेख थमाइदिन सकिनेछ ।

तर,

(१) तारेखमा हाजिर हुनुपर्ने व्यक्तिको कोही मरी किरियामा बस्नु परेको वा

36

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

महिला भए सुत्केरी भएको कारणबाट म्याद तारेख गुज्रेमा किरिया समाप्त भएको वा सुत्केरी भएको मितिले वा अन्य कुनै व्यहोराले यातायातको साधन नचलेको वा भूकम्प जस्ता दैवी प्रकोप परेको कारणले तारेख गुज्रेमा बाटो खुलेको वा यातायात चलेको वा दैवी परेकोमा सो भएको मितिले बाटाको म्याद बाहेक पन्ध्र दिनभित्र हाजिर भई प्रमाण सहित निवेदनपत्र दिएमा म्याद तारेख थामिन सक्नेछ ।

(२) नियम ३५ मा लेखिएको कुरामा सोही बमोजिम हुनेछ ।

(३) अन्तरिम आदेश जारी वा खारेजीका लागि हुने छलफलको कुरामा म्याद तारेख थमाउन र स्थगित गर्न पाइने छैन ।

१८त. तामेलीमा राख्ने: निषेधाज्ञा वा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदन गर्ने निवेदकले तारेख गुजारी बसेमा कानून बमोजिम थाम्न पाउने म्याद गुज्रेपछि त्यस्तो निवेदन तामेलीमा राखिनेछ ।

१८थ. दस्तुर: (१) बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेशको लागि दिइने निवेदनपत्रमा कुनै दस्तुर लाग्ने छैन ।

(२) निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदनपत्र दिँदा एकसय रूपैयाँ दस्तुर लाग्नेछ ।

(३) यस नियमावली बमोजिम लिखित जवाफ पेश गर्दा पचास रूपैयाँ दस्तुर लाग्नेछ ।

तर सरकारी कार्यालयबाट पेश हुने लिखित जवाफमा कुनै दस्तुर लाग्ने छैन ।"

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

४. **मूल नियमावलीको नियम ३१ मा संशोधनः** (१) मूल नियमावलीको नियम ३१ को उपनियम (२) को सट्टा देहायको उपनियम (२) राखिएको छ :-

"(२) उपनियम (१) बमोजिम दैनिक पेसी सूची तयार गर्दा मुद्दा दर्ताको मितिको आधारमा देहायको क्रममा तयार गर्नु पर्नेछः-

(क) बन्दीप्रत्यक्षीकरण सम्बन्धी निवेदन,

(ख) अघिल्लो दिन हेर्दाहेर्दै बाँकी रहेको मुद्दा,

(ग) थुनुवा भएको मुद्दा,

(घ) निषेधाज्ञाको निवेदन,

(ङ) सामान्य कार्यविधि प्रयोग हुने मुद्दाको लगाउ बाहेकका संक्षिप्त कार्यविधि ऐन, २०२८ अन्तर्गतको कार्यविधि प्रयोग हुने मुद्दा,

(च) वेवारिसे बालबालिकाको मुद्दा,

(छ) पचहत्तर वर्षमाथिको बूढा बूढी वा शारीरिक अशक्तता भएको व्यक्ति तारिखमा रहेको मुद्दा,

(ज) स्वास्नीमानिस वादी भएको न्वारान गराई पाउँ वा नाता कायम गराई पाउँ भन्ने मुद्दा,

(झ) पूर्व आदेशानुसार पेसीको निश्चित मिति तोकिएको मुद्दा,

(ञ) अंश वा मानाचामल सम्बन्धी मुद्दा,

(ट) मुद्दा दर्ताको क्रमअनुसार अन्य मुद्दाहरू ।

(२) उपनियम (५) पछि देहायका उपनियम (६) र (७) थपिएका छन :-

"(६) एक भन्दा बढी न्यायाधीश कार्यरत भएको अवस्थामा परिच्छेद- ४क. अन्तर्गतका निवेदनहरूको सुनुवाई गोलाप्रथाबाट निर्धारण गरिनेछ ।

(७) उपनियम (६) बमोजिम गोलाप्रथाद्वारा न्यायाधीश निर्धारण गर्दा सोअघि

आदेश दिने न्यायाधीशले समेत सुनुवाई गर्न बाधा पर्ने छैन ।"

५. **मूल नियमावलीमा नियम ७३क. थपः** मूल नियमावलीको नियम ७३ पछि देहायको नियम ७३क. थपिएको छ :-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"७३क. प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने :पुनरावेदन सुन्ने अदालतबाट निरीक्षण गर्न जाने न्यायाधीशले समितिले गरेको लगत कट्टाको कार्य कानून बमोजिम भएको छ वा छैन हेरी नभएको भए सो कुरा खुलाई प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।"

६. **मूल नियमावलीको अनुसूचीमा संशोधनः** मूल नियमावलीको अनुसूची-३ पछि यसैसाथ संलग्न भए बमोजिम अनुसूची ३क. र ३ख. थपिएका छन् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची-३क

(नियम १८ढ सँग सम्बन्धित)

.....जिल्ला अदालतमा चढाएको

निवेदनपत्र

विषयः ..... ।

..... निवेदक

विरूद्ध

..... विपक्षी

म/हामी निम्नलिखित निवेदन गर्छु/गर्छौं:

१ .....

२. .....

तसर्थ यो यस विषयमा फलाना कानून बमोजिम यो यस्तो गरी पाउँ वा यो यस्तो कुराको यो यसलाई आदेश गरी पाउँ ।

यस निवेदनपत्रको व्यहोरा ठीक साँचो छ, झुट्टा व्यहोरा लेखिएको ठहरे कानून बमोजिम सजाय सहुँला बुझाउँला ।

निवेदक

फलाना ठाउँ बस्ने फलाना

(एकभन्दा बढी निवेदक भएमा १, २, ३ नम्बर दिई सबैको पूरा नाम, थर, वतन, उमेर लेखी त्यसमा लेखपढ गर्न जान्नेले हस्ताक्षरको सही र अरूले ल्याप्चे सही गर्नुपर्नेछ ।)

इति संवत् .... साल .... गते रोज .... .शुभम् ...।

<u>द्रष्टव्य:</u> निवेदनपत्रको यो सामान्य ढाँचा हो । कुनै अरू ढाँचा यस नियमावलीद्वारा नतोकिएको भए विषयअनुसार चाहिने हेरफेर गरी यस नियमावलीको रीत पुऱ्याई प्रत्येक निवेदनपत्र यही ढाँचामा लेख्नु पर्नेछ ।

निवेदनपत्रको विषयको वर्णनलाई प्रकरण छुट्याई सिलसिला नम्बर हाल्नु पर्नेछ र अन्तिम दुई प्रकरणमा नम्बर नहाली सोमध्ये पहिलोमा जुन कानूनअन्तर्गत माग गरिएको छ सकभर सो समेत खुलाई माग र दोस्रोमा यथार्थताको उल्लेख हुनुपर्ने छ । जस्तो माथिको ढाँचामा लेखिएको छ ।

वादी, प्रतिवादी वा प्रत्यर्थीले मुद्दामा निवेदनपत्र दिनु परे विषयको ठाउँमा मुद्दाको साल, नम्बर, संख्या, किसिम तथा निवेदक विपक्षको सट्टा आफ्नो पक्ष लेख्नु पर्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची -३ख

(नियम १८ढ सँग सम्बन्धित)

..... जिल्ला अदालतमा चढाएको

लिखित जवाफ

विषय :- .....

..... लिखित जवाफ प्रस्तुतकर्ता

विरूद्व

..... विपक्षी

म/हामी निम्न लिखित निवेदन गर्छु/गर्छौं:

१..... ....

२. .....

तसर्थ यो विषयमा फलाना कानूनबमोजिम यो यस्तो गरी पाउँ वा यो यस्तो कुराको यो यसलाई आदेश गरिपाऊँ ।

यस निवेदनपत्रको व्यहोरा ठीक साँचो छ, झुट्टा व्यहोरा लेखेको ठहरे कानूनबमोजिम सजाय सहुँला बुझाउँला ।

लिखित जवाफ प्रस्तुतकर्ता

फलाना, ठाउँ बस्ने फलाना

(एकभन्दा बढी लिखित जवाफ प्रस्तुतकर्ता भएमा १, २, ३ नम्बर दिई सबैको पूरा नाम, थर, वतन उमेर लेखी लेखपढ गर्न जान्नेले हस्ताक्षरको सही र अरूले ल्याप्चे सही गर्नुपर्छ ।)

इति संवत् .....साल .....महिना..... गते रोज... शुभम् .....

द्रष्टव्य: लिखित जवाफको यो सामान्य ढाँचा हो । कुनै अरू ढाँचा यस नियमावलीद्वारा नतोकिएको भए विषय अनुसार चाहिने हेरफेर गरी यस नियमावलीको रीत पुऱ्याई प्रत्येक लिखित जवाफ यही ढाँचामा लेख्नु पर्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

लिखित जवाफको विषयको वर्णनलाई प्रकरण छुट्याई सिलसिला नम्बर हाल्नु पर्नेछ र अन्तिम दुई प्रकरणमा नम्बर नहाली सोमध्ये पहिलोमा जुन कानून अन्तर्गत माग गरिएको छ, सकभर सो समेत खुलाई माग र दोस्रोमा यथार्थताको उल्लेख हुनुपर्नेछ जस्तो माथिको ढाँचामा लेखिएको छ ।

वादी, प्रतिवादी वा प्रत्यर्थीले मुद्दामा लिखित जवाफ दिनु परे विषयको ठाउँमा मुद्दाको साल, नम्बर, संख्या, किसिम तथा लिखित जवाफ प्रस्तुतकर्ता विपक्षको सट्टा आफ्नो पक्ष लेख्नु पर्नेछ ।"

आज्ञाले,
डा. रामकृष्ण तिमल्सेना
रजिष्ट्रार

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।